

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ПРИБУТКУ І РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Анотація. Розглянуті і узагальнені основні етапи аналізу прибутку підприємств готельного господарства, наведено алгоритми розрахунку показників рентабельності готельних послуг.

Постановка проблеми. Прибуток підприємств готельного господарства – це структурний елемент ціни на послугу розміщення, що характеризує результат, як експлуатації номерного фонду, так і структурних і допоміжних підрозділів готельного комплексу в цілому.

Такі науковці, як Л.Г. Агафонова та О.Є. Агафонова наголошують на тому, що саме “відсоток прибутку закладається до ціни основної готельної послуги відповідно до цінової політики готелю після розрахунку собівартості та визначається з урахуванням податку на прибуток” [1, с.114].

Багатогранна діяльність підприємств готельного господарства обумовлює створення та використання у планово-аналітичній роботі різних значень прибутку: прибуток (збиток) від реалізації послуг; прибуток від іншої діяльності; балансовий (валовий) прибуток; оподаткований прибуток; чистий прибуток. Відмінність цих понять визначається економічною сутністю, природою та змістом прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципи, методи, проблеми та напрямки вдосконалення методики аналізу ефективності діяльності підприємств готельного господарства були змістовно розглянуті в працях вчених як далекого, так і близького зарубіжжя, зокрема, Л.Г. Агафонові, О.Є. Агафонова, В.С. Анфілатова, М.І. Баканова, С.І. Байлик, Р.А. Баймера, Н.Н. Бек, О.О. Каролопа, Н.М. Кузнецової, В.Г. Міски, Дж. Р. Уокера, Є.І. Решетняк, Т.І. Ткаченко, В.А. Чернова та інших.

Проте детально аналітична оцінка прибутку і рентабельності функціонування підприємств готельного господарства детально не розглядалася, що і викликало необхідність проведення подальших досліджень.

Ціль роботи. Дослідити основні етапи аналізу прибутку підприємств готельного господарства та здійснити оцінку алгоритмів розрахунку показників рентабельності готельних послуг.

Виклад основного матеріалу. Процес аналізу прибутку від реалізації готельних послуг включає такі етапи, як: оцінку обсягів та динаміки формування прибутку; оцінку рівня та динаміки прибутковості обсягу

реалізації послуг готелю; аналіз факторів, що впливають на формування прибутку; аналіз досягнення мінімального та нормального обсягу прибутку; аналіз обсягів та динаміки чистого прибутку, оцінку факторів, що на них впливають; аналіз напрямків та структури використання прибутку; оцінка резервів зростання прибутку [2, с.138].

Обсяг діяльності готелю (дохід), який надасть змогу отримати *максимально-можливий, або необхідний прибуток*, розраховується наступним чином:

$$Dx = \frac{(Bm_{ym} + Pr)}{100\% - Bm_{zm\%}}, \quad (1)$$

де Dx – дохід від реалізації готельних послуг;

Bm_{ym} – величина умовно-постійних загально-експлуатаційних витрат готелю;

$Bm_{zm\%}$ – рівень змінних загально-експлуатаційних витрат (у % до обсягу доходів готелю);

Pr – величина *максимально-можливого прибутку* або необхідного прибутку готелю (з урахуванням податку на прибуток), яка обчислюється за наступною формулою:

$$Pr = \frac{(O\Phi_1 + O\Phi_2) * \%_d}{100\%}, \quad (2)$$

$O\Phi_1, O\Phi_2$ – основних та обігових активів готелю;

$\%_d$ – рівень середньої відсоткової ставки по депозитних вкладеннях.

Обсяг *беззбиткової* діяльності готелю розраховується за формулою:

$$Dx = \frac{Bm_{ym}}{(100\% - Bm_{zm\%})}, \quad (3)$$

де Bm_{ym} – величина умовно-постійних загально-експлуатаційних витрат готелю; $Bm_{zm\%}$ – рівень змінних загально-експлуатаційних витрат (у % до обсягу доходів готелю) [1, с.116].

Проте, на думку Н.М. Кузнецової “...максимізація прибутку не може вважатися виправданою з точки зору її соціальних наслідків. Ця концепція може тимчасово реалізуватися лише в умовах переважання попиту над пропозицією”, тому для України, в подальшому “з розширенням мережі *готелів*, орієнтація на максимізацію прибутку...застосування не знаходитиме” [3, с.83]

Розглядаючи управління сучасним готельним комплексом Г.Б. Мунін, А.О. Зміюв, Г.О. Зінов'єв, Є.В.Самарцев, О.О.Гаца, К.П.Максимець, Х.Й. Роглев трактують *прибуток*, як “ціну послуг особливого виду праці...” [4, с. 463]. В свою чергу, *збиток* вищезгадані науковці, визначають, як “майнові втрати, викликані ушкодженням або зниженням (його частини) у результаті пожежі, стихійних явищ, інших причин...” [4, с. 457], тобто автори роблять акцент на надзвичайних подіях, які можуть зумовити негативний фінансовий результат діяльності готелю.

УДК 338.42

АНАЛ

Аном
готельного
готельних п

Пост
– це стру
результат,
підрозділі
Такі
тому, що
послуги ві
визначаєт
Бага
створення
прибутку:
діяльності
прибуток.
природою

Анал
напрямки
підприємс
вчених як
Агафонов
Бек, О.О.)
Т.І. Ткачє

Прот
функціону
розглядал

Ціл
готельног
рентабель

Вид
готельних
формуван

Слід не погодитись з таким трактуванням науковців категорії “збиток”, важливо при характеристиці вищезгаданого поняття перш за все брати до уваги причини, які зумовлюють його виникнення, а саме перевищення доходів від експлуатації номерного фонду над витратами.

Ефективність фінансово-господарської діяльності готелю, а саме її прибутковість, характеризують показники рентабельності.

Рентабельність підприємств готельного господарства – це відносний показник, що характеризує рівень прибутковості діяльності готелю, ефективність використання ресурсів чи раціональність здійснення витрат (табл.1.).

Таблиця 1.

Показники рентабельності діяльності підприємств готельного господарства [2, с.137]

№ з/п	Показник	Алгоритм розрахунку
1	Рентабельність готельних послуг ($P_{гп}$)	$P_{гп} = \frac{ЧП_{гп}}{C_{гп}} * 100\%$ <p>де $ЧП_{гп}$ – чистий прибуток від реалізації готельних послуг; $C_{гп}$ – собівартість готельних послуг.</p>
2	Рентабельність витрат обертання готельного комплексу ($P_{г.о.з.к.}$)	$P_{г.о.з.к.} = \frac{ЧП_{гп}}{ПВ_{гп}} * 100\%$ <p>де $ПВ_{гп}$ – поточні витрати готельного комплексу.</p>
3	Рентабельність основних активів готелю ($P_{о.ф.г.}$)	$P_{о.ф.г.} = \frac{ЧП_{гп}}{\bar{O}\bar{\Phi}_2}$ <p>де $\bar{O}\bar{\Phi}_2$ – середньорічна вартість основних активів готелю.</p>
4	Рентабельність оборотних активів ($P_{об.ф.г.}$)	$P_{об.ф.г.} = \frac{ЧП_{гп}}{\bar{O}\bar{\Phi}_2} * 100\%$ <p>де $\bar{O}\bar{\Phi}_2$ – середньорічна вартість оборотних активів готелю.</p>
5	Рентабельність трудових ресурсів ($P_{тр}$)	$P_{тр} = \frac{ЧП_{гп}}{СЧП} * 100\%$ <p>де $СЧП$ – середньоспискова чисельність працівників, осіб.</p>
6	Рентабельність активів готельного комплексу ($P_{а.г.к.}$)	$P_{а.г.к.} = \frac{ЧП_{гп}}{\bar{A}_{гп}} * 100\%$ <p>де $\bar{A}_{гп}$ – середньорічна вартість активів готельного комплексу.</p>
7	Рентабельність власного капіталу готелю ($P_{в.к.г.}$)	$P_{в.к.г.} = \frac{ЧП_{гп}}{\bar{B}\bar{K}_2}$ <p>де $\bar{B}\bar{K}_2$ – середньорічна вартість власного капіталу готелю.</p>

Таврійський державний агротехнологічний університет

Готельний комплекс вважається рентабельним у тому разі, якщо в результаті реалізації готельних послуг він покриває усі свої витрати і, крім того, отримує прибуток.

Таблиця 2.

Оцінка рентабельності діяльності ТОВ "Граніт плюс" (готель "Київ") та ТОВ "Бізнес-центр "Буковинський" (готель "Буковина") за 2005 – 2006 р.р.

№ з / п	Показник	ТОВ "Граніт плюс" (готель "Київ")		ТОВ "Бізнес- центр "Буковинський " (готель "Буковина")		Відхилення			
		2005р.	2006р.	2005р.	2006р.	готель "Київ"		готель "Буковина"	
						2006р./2005р.		2006р./2005р.	
						Абс., тис.грн.	Відн.,%	Абс., тис.грн.	Відн.,%
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації готельних послуг (тис.грн.)	596,5	805,8	980,7	1242,0	209,3	35,1	261,3	26,6
2	Валовий: прибуток (збиток)	-270,9	468,8	128,9	271,1	739,7	-273,1	142,2	110,3
3	Фінансовий результат від операційної діяльності готелю: прибуток (збиток)	-306,5	-309,4	2,5	245,8	-2,9	0,9	243,3	973,0
4	Чистий: прибуток (збиток)	-306,5	-309,4	0,6	245,8	-2,9	0,9	245,2	408,7
5	Рентабельність реалізації готельних послуг за валовим прибутком (ВП),%	-45,41	58,18	13,14	21,83	103,59	-	8,7	-
6	Рентабельність реалізації готельних послуг за операційним прибутком (ОП),%	-51,38	-38,40	0,25	19,79	12,99	-	19,5	-
7	Рентабельність реалізації готельних послуг за чистим прибутком (ЧП),%	-51,38	-38,4	0,06	19,79	-12,98	-	19,7	-

Здійснимо оцінку рентабельності готелю "Київ" та готелю "Буковина" (м. Чернівці) за 2005 – 2006 р.р. (табл.2).

З даних, наведених в табл.1, видно, що діяльність ТОВ "Граніт плюс" у 2005р. та 2006р. була збитковою, про що свідчить негативний кінцевий фінансовий результат діяльності. Так величина збитку склала 306,5 тис.грн. та 309,4 тис.грн. відповідно, тобто відбулося погіршення фінансово-господарської діяльності готелю "Київ" в цілому та в розрізі використання ресурсного потенціалу зокрема.

Слід відмітити лише збільшення показника рентабельності реалізації готельних послуг за валовим прибутком на 103,59%, яке відбулося за рахунок зростання валового прибутку на 739,7 тис.грн. у 2006р. порівняно з 2005р.

Що стосується діяльності ТОВ "Бізнес-центр "Буковинський", до складу якого входить готель "Буковина", то варто відмітити позитивну тенденцію до зростання усіх показників рентабельності у звітному періоді порівняно з попереднім. Так, збільшення рентабельності реалізації готельних послуг за чистим прибутком на 19,7 %, за операційним прибутком на 19,5 %, за валовим прибутком на 8,7 % відбулося за рахунок збільшення чистого прибутку на 245,2 тис. грн., операційного прибутку на 243,3 тис. грн., валового прибутку на 60,1 тис. грн. та збільшення чистого доходу від реалізації готельних послуг на 142,2 тис. грн.

Кожний з початкових показників рентабельності розкладається в факторну систему з різним ступенем деталізації, що дозволяє виявити резерви його зростання.

І.Ф. Прокопенко, В.І. Ганін, З.Ф. Петряєва [5, с.263] наголошують на тому, що при аналізі шляхів підвищення рентабельності важливо розділити вплив зовнішніх і внутрішніх чинників.

Методологія факторного аналізу показників рентабельності готелю передбачає диференціацію початкових формул розрахунку показника за всіма якісними і кількісними характеристиками підвищення ефективності фінансової та господарської діяльності готельного комплексу.

Факторна модель рентабельності капіталу готелю може бути подана у такому вигляді:

$$P_{kz} = \frac{ЧП_{од.з}}{НА_z + МОА_z} = \frac{\frac{ЧП_{од.з}}{BP_m}}{\frac{НА_z}{BP_m} + \frac{C_m}{BP_m}} = \frac{1 - \frac{C_m}{BP_m}}{\frac{НА_z}{BP_m} + \frac{МОА_z}{BP_m}} = 1 - \left(\frac{3П}{BP_m} + \frac{MB_z}{BP_m} + \frac{Ae_z}{BP_m} \right)$$

де P_{kz} – рентабельність капіталу готелю;

$ЧП_{од.з}$ – чистий прибуток від основної діяльності готелю (надання готельних послуг);

$НА_z$ – середньорічна вартість необоротних активів готелю;

$МОА_z$ – середні залишки матеріальних оборотних активів;

BP_m – виручка від реалізації готельних послуг;

$\frac{ЧП_{одз}}{ВР_m}$ – рентабельність готельних послуг;

$\frac{НА_z}{ВР_z}$ – фондомісткість готельних послуг за необоротними активами;

$\frac{МОА_z}{ВР_z}$ – фондомісткість готельних послуг за оборотними активами
(коефіцієнт закріплення);

$\frac{C_z}{ВР_z}$ – витрати на 1 грн. послуг за повною собівартістю;

$\frac{ЗП}{ВР_z}$ – зарплатомісткість готельних послуг;

$\frac{МВ_z}{ВР_z}$ – матеріаломісткість готельних послуг;

$\frac{Ав_z}{ВР_z}$ – амортизаційна місткість готельних послуг.

Рентабельність фондів тим вища, чим вища прибутковість готельних послуг, фондовіддача основних фондів і швидкість обороту оборотних коштів і чим нижчий рівень витрат на 1 грн. послуг, а також питомі витрати за економічними елементами [5, с.264].

У США, а також в інших країнах, у зв'язку з використанням методу прискореної амортизації зародився своєрідний метод аналізу рентабельності, який називається методом "грошового потоку" – "кеш флоу". Він базується на тому, що в чисельнику формули рентабельності береться не прибуток, а об'єднана сума прибутку й амортизаційних відрахувань. Справа в тому, що в результаті різких коливань сум списання основного капіталу, що включаються у витрати, зростає собівартість і знижується прибуток або, навпаки, до кінця функціонування об'єктів, що амортизуються, відбувається зниження собівартості і зростання прибутку. Тому аналіз рентабельності та її динаміки за кілька суміжних періодів, заснований на використанні абсолютної суми, не створює умов для формування об'єктивних висновків. Використання ж показника "кеш флоу", вивчення його в динаміці за декілька років поспіль дозволяє досить точно характеризувати тенденції прибутку і рентабельності, а також визначити зрушення в цих найважливіших показниках [5, с.265].

Чистий прибуток, який залишається в розпорядженні готелю, підлягає розподілу та використанню. Основні напрямки розподілу та використання чистого прибутку залежать від дивідендної, соціальної тощо політики підприємств готельного господарства.

Основними напрямками аналізу розподілу та використання чистого прибутку готелю є наступні:

1. Капіталізація (реінвестування) чистого прибутку:

- кошти, спрямовані на поповнення резервного капіталу;
- кошти, спрямовані на поповнення статутного капіталу;
- кошти, спрямовані на інвестиційний експлуатаційний розвиток готелю

19

(здійснення реальних інвестицій);

- здійснення фінансових інвестицій;
- інші форми капіталізації прибутку.

2. Спожита частка прибутку:

- кошти, спрямовані на сплату доходів власникам;
- кошти, спрямовані на матеріальне стимулювання персоналу;
- кошти, спрямовані на соціальний розвиток колективу;
- інші форми споживання чистого прибутку.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що показники рентабельності діяльності готелю є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку підприємства готельного господарства. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу та управління прибутком в цілому. Концепція рентабельності, що обчислюється на основі приливу грошових коштів ("кеш флоу"), широко застосовується в країнах з розвинутою економікою. Вона є пріоритетною, тому, що операції з грошовими потоками, що забезпечують платоспроможність, і є істотною ознакою фінансового "здоров'я" готелю.

Анотація. Рассмотрено и обобщено основные этапы анализа прибыли предприятий гостиничной индустрии, приведено алгоритмы расчета показателей рентабельности гостиничных услуг.

Summary It has been considered and generalized the main stages analysis of hotel business profit enterprises. It has been researched the method's of calculate profitable of hotel services.

Література

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. – К.: Знання, 2002. – 351 с.
2. Ткаченко Т.І., Міска В.Г., Каролоп О.О. Економіка готельного та ресторанного господарства: Опорний конспект лекцій. – К.: КНТЕУ, 2009. – 193 с.
3. Кузнецова Н.М. Основи економіки готельного та ресторанного господарства. Навч. пос. – К.: КНТЕУ, 2003, – 174 с.
4. Мунін Г.Б., Змішов А.О., Самарцев С.В., Гаца О.О., Максимец К.П., Роглев Х.И. Управління сучасним готельним комплексом. Навч. пос./За ред. С.І. Дорогунцова. – К.: Ліра-К, 2005. – 311с.
5. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І., Петряєва З.Ф. Курс економічного аналізу. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. І.Ф. Прокопенка. – Харків: Легас, 2004. – 384 с.

УДК :УДК 331.526:330.101.541

ПІДВИЩЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВА ВІДРОДЖЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

ст.вискл. МВП ЗІЕТ Матвієнко Г.А.

Анотація. В статті розкриваються основні тенденції зайнятості сільського населення, проводиться аналіз причин зменшення зайнятості. Запропоновані основні тактичні та стратегічні шляхи підвищення зайнятості сільського населення, як основи відродження агропромислового комплексу.

Постановка проблеми. В Україні проблема зайнятості сільського населення стоїть надвичайно гостро та потребує невідкладних дій по її вирішенню. Проведене реформування відносин власності та інші радикальні зміни не передбачали варіанти рішення проблеми зайнятості населення, тому загострилися проблеми безробіття на селі та цілого комплексу пов'язаних з ним соціально-економічних явищ [2]. Постійно зростаючий рівень сільського безробіття пов'язаний з відсутністю стратегічних засад розвитку сфери сільської зайнятості.

Розвиток агропромислового комплексу можливий лише при умові залучення висококваліфікованих працівників, здатних інноваційно мислити, застосовувати нові технології та бути зацікавленими в розвитку села. Проблеми, пов'язані з конкурентоспроможністю аграрного сектору та зайнятістю сільського населення, збільшуються у зв'язку з вступом України до СОТ. За прогнозами Міжнародної організації праці, при вступі до СОТ буде спостерігатись скорочення чисельності зайнятого населення, особливо суттєво в сільському господарстві, оскільки внутрішній український агропродовольчий ринок має значно нижчий рівень протекціоністського захисту [5]. Вже зараз ми стостерігаємо тенденції витіснення імпортною продукцією менш конкурентоспроможних вітчизняних товарів та наплив імпортової сільськогосподарської продукції в зв'язку з нестачею останньої (м'ясо, цукор, гречка, плодіві культури та ін.) і це при тому, що Україна має високий потенціал для розвитку сільського господарства. В той же час сільське господарство є найбільш перспективною галуззю, яка найменш постраждала від фінансової кризи, отримавши за 2009 рік невелике зростання 0,3%.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження зайнятості сільського населення відображені в працях таких науковців як: О.Ю. Амосов; С.І. Бандур; І.К. Бистряков; Д.П. Богиня; О.А. Бугуцький; О.С. Власюк; В.М. Геєць; Б.М. Данилишин; Л.В. Дейнеко; М.І. Долішній; С.І. Дорогунцов; Т.А. Заяць; С.М. Злупко; А.М. Колот; І.С. Кравченко; Ю.М. Кризов; Г.І. Купалова; В.І. Куценко; А.С. Лисецький; Е.М. Лібанова; О.М. Мстиславський.

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. В.А. Рудьєва. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2010. - № 1 (9). – 408 с.

У матеріалах збірника наукових праць обгрунтовуються концептуальні напрями стратегічного розвитку аграрного сектору економіки України. Висвітлюються особливості формування господарського механізму аграрних підприємств в умовах глобалізації економіки. Містяться пропозиції щодо вирішення проблем розвитку економіки, менеджменту, маркетингу, бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств та сільськогосподарського дорадництва.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Рудьєв В.А. – д.е.н., професор, директор ННІ економіки та бізнесу ТДАТУ

Заступники голови:

Кальченко С.В. - к.е.н., доцент, заступник директора ННІ економіки та бізнесу

Григор'єв С.М. – к.е.н., докторант

Відповідальний за випуск збірника:

Сахно Л.А. – к.е.н., доцент, заступник декана факультету економіки та бізнесу

Відповідальний секретар:

Попова Т.В. - к.е.н., доцент, заступник декана факультету економіки та бізнесу

Члени редакційної колегії:

Кропивко М.Ф. – д.е.н., професор, академік УААН, член наглядової ради ТДАТУ

Плаксінко В.Я. – д.е.н., професор

Мармуль Л.О. – д.е.н., професор

Зінов'єв Ф.В. – д.е.н., професор

Карман С.В. – к.е.н., доцент, декан факультету економіки та бізнесу ТДАТУ

Лобанов М.І. – к.е.н., доцент, зав. каф. менеджменту та маркетингу ТДАТУ

Брустінєв В.М. – к.т.н., професор, зав. каф. організації виробництва та агробізнесу

Кузнецова С.А. – д.е.н., доцент, зав. каф. бухгалтерського обліку та аудиту ТДАТУ

Воронянська О.В. – к.е.н., доцент, зав. каф. аналізу та контролю ТДАТУ

Яцук О.О. – к.е.н., доцент, зав. кафедри фінансів та кредиту ТДАТУ

Збірник наукових праць

Таврійського державного агротехнологічного університету

(економічні науки)

затверджений Президією ВАК як наукове видання в якому можуть бути опубліковані основні результати дисертаційних робіт.

(Протокол засідання Президії ВАК № 1-05/1 від 10 лютого 2010 р.)

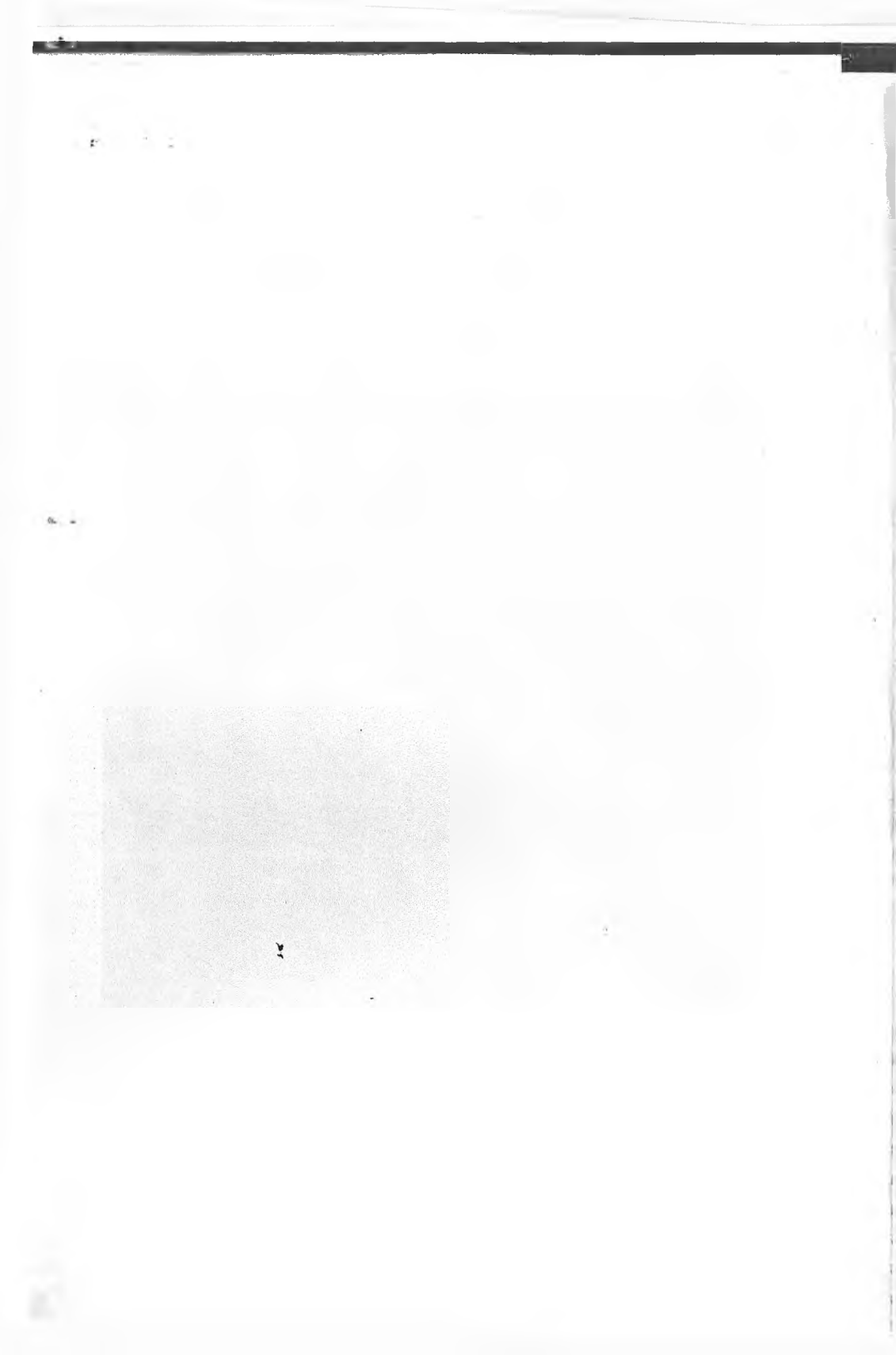
Друкуються за рішенням Вченої ради Таврійського ДАТУ

(протокол № 10 від 27.04.2010).

Свідомство про державну реєстрацію КВ №14207-3178Р від 30.05.2008

© Таврійський державний агротехнологічний університет,
ННІ економіки та бізнесу ТДАТУ, 2010
Міністерство аграрної політики

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ
ТДАТУ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ)

№ 1 (9)

Мелітополь

2010